

Sygn. akt V ACz 52/16

POSTANOWIENIE

Dnia 21 stycznia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Lucjan Modrzyk (spr.)
Sędziowie:	SA Grzegorz Stojek SA Janusz Kiercz

po rozpoznaniu w dniu 21 stycznia 2016 r. w Katowicach

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa J. P.
przeciwko W. B.

o zapłatę

na skutek zażalenia pozwanego

na postanowienie Sądu Okręgowego w Gliwicach

z dnia 20 października 2015 r., sygn. akt II C 161/15

postanawia:

oddalić zażalenie.

SSA Janusz Kiercz	SSA Lucjan Modrzyk	SSA Grzegorz Stojek
-------------------	--------------------	---------------------

Sygn. akt V ACz 52/16

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w Gliwicach odmówił odrzucenia pozwu.

Wskazał Sąd, iż brak jurysdykcji krajowej występuje wówczas, gdy nie istnieje żaden przepis prawa polskiego, prawa jednolitego lub prawa międzynarodowego, który przyznawałby jurysdykcję sądom polskim, a strony nie zawarły umowy prorogacyjnej lub też zawarcie takiej umowy w danej sprawie jest niedopuszczalne.

W myśl art. 4 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych zastrzeżeniem przepisów niniejszego rozporządzenia osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego mogą być pozywane, niezależnie od ich obywatelstwa, przed sądy tego państwa członkowskiego. Z przepisu tego wynika więc, że podstawę jurysdykcji krajowej stanowi łącznik miejsca zamieszkania pozwanego. Pozwany twierdził, że co prawda odebrał odpis pozwu w Polsce pod adresem wskazanym w pozwie, ale zdarzyło się to przez przypadek w czasie jego chwilowej obecności w Polsce w miejscu zamieszkania jego żony którą odwiedzał. Na dowód tego, że jego życie koncentruje się w Wielkiej Brytanii przedłożył fragmenty przetłumaczonego na język polski „zestawienia podstawowych zasad i warunków zatrudnienia „ dotyczących pracownika magazynu. Z tego zestawienia wynika, że jest adresowane przez pracodawcę do W. B. w dniu 6.09.2013 r. Z pisma wynika, że zawiera ogólne informacje dotyczące daty rozpoczęcia zatrudnienia tj. 9.09 2013, formy płatności wynagrodzenia. Na podstawie tego dokumentu nie sposób ustalić czy pozwany w dacie wniesienia pozwu tj. w listopadzie 2014 r istotnie pracował na terenie Wielkiej Brytanii. Z dokumentu wynika jedynie, że przyjął w dniu 6.09.2013 r zestawienie warunków zatrudnienia z datą 9.09.2013 r. Domicyl pozwanego w Wielkiej Brytanii nie został więc przez pozwanego wykazany. Pozwany chcąc wykazać brak jurysdykcji krajowej powinien był to zrobić wszelkimi możliwymi środkami.

Jurysdykcja sądu polskiego wynika wprost z uzupełniających norm jurysdykcyjnych przewidzianych w art. 7 wyżej cytowanego Rozporządzenia. Przepis ten wskazuje główne podstawy jurysdykcji szczególnej, które uzupełniają jurysdykcje ogólną (art. 4 Rozporządzenia) opartą na łączniku miejsca zamieszkania. W myśl tego przepisu:

Osoba, która ma miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego może być pozwana w innym państwie członkowskim w sprawach dotyczących umowy – przed sądy miejsca wykonania danego zobowiązania.

Przepis ten przyznaje prawo wyboru sądu powodowi. W przypadku identyfikacji jednego z łączników przewidzianych w art. 7 powództwo może być wniesione tylko do sądu w którego obszarze właściwości miejscowej mieści się właściwy łącznik. W niniejszej sprawie występuje łącznik miejsca wykonania zobowiązania. Zgodnie z art. 7 pkt 1 Rozporządzenia w sprawach dotyczących umów powód może złożyć pozew do sądów państwa, w którym znajduje się miejsce wykonania danego zobowiązania. Przy czym umowę w rozumieniu tego przepisu należy rozumieć szeroko jako zobowiązanie zaciągnięte dobrowolnie przez jedną ze stron względem drugiej strony. W orzecznictwie TS zaliczono do pojęcia umowy w rozumieniu art. 7 pkt 1 Rozporządzenia również roszczenie wobec wystawcy weksla własnego.

Powód część roszczenia co do kwoty 70.000 zł wobec pozwanego opiera na zobowiązaniu wekslowym. Drugą część roszczenia 20.000 zł wywodzi z umowy pożyczki.

Jak chodzi o zobowiązanie wekslowe to do pozwu powód dołączył kserokopię dwóch weksli z dnia 21.10.2009 r., w których wpisano datę płatności weksli 31.12.2011 r. i 31.12.2010 r. oraz w obu wskazano miejsce płatności w R.. Pozwany w odpowiedzi na pozew nie zaprzeczył aby weksle tej treści zostały wypełnione. Nie pamięta które zapisy weksli zostały wypełnione przez powoda, a które przez pozwanego ale jest pewien że miejsca płatności weksli (w R.) nie wpisywał. Zdaniem pozwanego zostało ono samowolnie dopisane przez powoda bez zgody pozwanego. Dalej pozwany podnosi zarzuty co do właściwości sądu uznając, że sprawa powinna być rozpoznawana przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu jako właściwy z uwagi na miejsce wystawienia weksla (W.), a nie przez Sąd Okręgowy w Gliwicach z uwagi na miejsce płatności bowiem miejsce płatności wskazane jako R. zostało dopisane przez powoda bez zgody pozwanego.

Na obecnym etapie rozpoznania sprawy Sąd zobowiązany jest w pierwszej kolejności ustalić jurysdykcję sądu. Niewątpliwie na podstawie kserokopii weksli można ustalić miejsce wykonania zobowiązania na terenie Polski. Powód twierdzi, że miejscem wykonania zobowiązania był R.. Pozwany twierdzi, że miejscem wykonania zobowiązania był

W.. Żadna ze stron nie podnosi, aby zobowiązanie miało być wykonane poza granicami Polski a więc okoliczność tę należy uznać za bezsporną. Z pewnością więc miejsce wykonania zobowiązania było w Polsce a zatem w myśl art. 7 pkt 1 Rozporządzenia rozpoznanie roszczenia powoda o zasądzenie kwoty 70.000 zł podlega jurysdykcji sądu polskiego.

Jak chodzi o roszczenie powoda o zasądzenie kwoty 20.000 zł to powód wywodzi swe roszczenie z umowy pożyczki, w której strony w paragrafie 9 ustaliły, że właściwym do rozstrzygania sporów mogących wyniknąć w wyniku realizacji umowy jest sąd w Raciborzu.

Zgodnie z art. 25 Rozporządzenia strony niezależnie od miejsca swojego zamieszkania mogą zawrzeć umowę jurysdykcyjną ustanawiającą właściwość sądów określonego państwa członkowskiego. W orzecznictwie przyjmuje się, że nie ma wymogów, które by nakazywały tak formułować umowę jurysdykcyjną aby wprost z jej treści wynikał właściwy sąd. Wystarczy, że w umowie jurysdykcyjnej zostanie wskazany obiektywny łącznik, zespół okoliczności, na podstawie którego strony ustaliły właściwość sądów określonego państwa.

Przepis art. 25 ustanawia wymogi formalne dla umowy jurysdykcyjnej, spośród których wystarczy spełnienie jednego, aby umowa była skutecznie zawarta. Wymóg został spełniony skoro umowa pożyczki została zawarta w formie pisemnej, a sąd na podstawie zapisu tej umowy jest w stanie ocenić że strony wskazały jurysdykcję sądu polskiego do rozstrzygnięcia sporów mogących powstać w związku z wykonaniem umowy. Oczywistym jest że umowa pożyczki opiewała na kwotę 20.000 zł a więc ewentualny spór byłby objęty właściwością sądu rejonowego i dlatego w umowie wskazano na Sąd Rejonowy w Raciborzu W związku z komasacją roszczeń, których wartość przedmiotu sporu wskazuje na właściwość sądu okręgowego sprawa została przekazana do rozpoznania tut Sądu co jednak pozostaje bez wpływu na kwestię jurysdykcji krajowej.

Biorąc powyższe okoliczności pod uwagę zarzut pozwanego co do braku jurysdykcji krajowej sądów polskich był bezzasadny. Zdaniem pozwanego o braku jurysdykcji krajowej przesądzało miejsce zamieszkania pozwanego na terenie Wielkiej Brytanii, czego pozwany nie wykazał. Niezależnie od tego w sprawie istnieje łącznik miejsca wykonania zobowiązania co do zobowiązań wekslowych, a nadto w umowie pożyczki strony uzgodniły jurysdykcję sądu polskiego. Dlatego na podstawie wyżej przytoczonych przepisów Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych oraz art. 1099 k.p.c. postanowiono jak w sentencji.

Zażalenie na powyższe postanowienie wniósł pozwany podnosząc zarzuty:

- naruszenia art. 7 ust. 1a i art. 25 Rozporządzenia (UE) nr 1215/2012;
- naruszenia art. 229 k.p.c., art. 227 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c.

Wskazując na powyższe zarzuty domagał się pozwany zmiany zaskarżonego postanowienia i odrzucenia pozwu.

Sąd Apelacyjny zważył:

Zażalenie pozwanego nie zasługuje na uwzględnienie, gdyż zaskarżone postanowienie jest mimo częściowo błędnego uzasadnienia trafne i odpowiada prawu – art. 7 ust. 1 a i c Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z 12.12.2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U.EU.L. z 20.12.2012 r.).

Bez znaczenia są zarzuty naruszenia art. 227 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. dotyczące w istocie uznania przez Sąd pierwszej instancji, iż pozwany nie wykazał, że zamieszkuje w Wielkiej Brytanii.

Nie budzi wątpliwości, iż ogólne reguły jurysdykcji sądów państw członkowskich określone w art. 4 – 5 Rozporządzenia nie mają zastosowania jeśli powód wybierze jurysdykcję szczególną określoną w sekcji 2 Rozporządzenia.

Nie budzi także wątpliwości, iż roszczenia powoda stanowiące przedmiot powództwa wywodzone są z zobowiązań umownych.

Oznacza to, że zastosowanie ma art. 7 Rozporządzenia, a skoro roszczenie nie jest wywodzone z umów określonych w art. 7 ust. 1 b, to zastosowanie ma art. 7 ust. 1 a i c Rozporządzenia, zgodnie z którym osoba, która ma miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego może być pozywana w innym państwie członkowskim przed sądy miejsca wykonania danego zobowiązania umownego.

Oceny zatem wymagało jakie przepisy prawa materialnego określające miejsce wykonania zobowiązania umownego będą miały zastosowanie do roszczeń objętych powództwem.

Decyduje o tym zarówno treść stosunku zobowiązaniowego, jak i chwila zawarcia umowy.

Powód objął żądaniem pozwu dwa stosunki zobowiązaniowe. Roszczenie o zapłatę kwoty 20.000 zł powód wywodzi z umowy z 21.10.2009 r. zatytułowanej jako umowa pożyczki.

Sąd pierwszej instancji uznał, iż jurysdykcja sądu polskiego wynika z zawartej w § 9 umowy pożyczki umowy jurysdykcyjnej.

W § 9 umowy pożyczki strony uzgodniły, że właściwym do rozstrzygania sporów mogących wyniknąć w wyniku realizacji niniejszej umowy jest Sąd Rejonowy w Raciborzu, a zatem zgodnie z art. 25 cyt. Rozporządzenia właściwym wyłącznie jest sąd polski.

W ocenie Sądu Apelacyjnego pogląd taki jest błędny.

Zarówno art. 25 cyt. Rozporządzenia, jak i art. 1104 k.p.c. przewidują, że strony oznaczonego stosunku prawnego mogą umówić się na piśmie o poddanie wynikłych lub mogących wyniknąć z niego spraw o prawa majątkowe jurysdykcji sądów polskich. Art. 1104 k.p.c. określa umowę prorogacyjną, której treścią jest poddanie jurysdykcji sądów polskich spraw, w których na podstawie przepisów kodeksu postępowania cywilnego lub cyt. Rozporządzenia sądów polskich nie przysługuje jurysdykcja.

Tymczasem nie budzi wątpliwości według twierdzeń obu stron, iż w chwili zawarcia umowy z 21.10.2009 r. obie strony mieszkały w Polsce, a zatem w oczywisty sposób sądy polskie miały jurysdykcję krajową.

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie jest dopuszczalne zawieranie umów jurysdykcyjnych także w sprawach, w których sądom polskim przysługuje jurysdykcja krajowa.

Zapis § 9 umowy z 21.10.2009 r. stanowi zatem umowę prorogacyjną dotyczącą właściwości sądu zgodnie z art. 46 k.p.c., ale nie jest przedwcześnie umową jurysdykcyjną w rozumieniu art. 1104 k.p.c. i art. 25 cyt. Rozporządzenia.

W ocenie Sądu Apelacyjnego brak jest zatem podstaw do uznania, iż sąd polski posiada jurysdykcję wyłączną na podstawie powyższego przepisu.

Nie oznacza to jednak, że sąd polski nie posiada jurysdykcji co do roszczenia z powyższej umowy, gdyż jurysdykcja sądu polskiego wynika z art. 7 ust. 1 a i c cyt. Rozporządzenia, gdyż jurysdykcja sądu polskiego wynika z miejsca wykonania zobowiązania.

O miejscu wykonania zobowiązania decydują przepisy właściwego prawa materialnego i właściwym w tym zakresie prawem materialnym z uwagi na chwilę zawarcia umowy jest zgodnie z art. 28 ustawy z 4 lutego 2011 r. Prawo prywatne międzynarodowe – Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 593/2008 z 17.06.2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I).

Jeśli strony umowy nie wybrały prawa właściwego to zastosowanie ma ust. 4 i nast. Rozporządzenia.

Zawarta przez strony umowa z 21.10.2009 r. nazwana umową pożyczki z uwagi na treść § 2 może być także zakwalifikowana jako umowa zlecenia lub umowa nienazwana podobna do umowy zlecenia.

Niezależnie jednak od kwalifikacji prawnej łączącej strony umowy, podlega ona zgodnie z art. 4 ust. 2 Rozporządzenia Rzym I prawu państwa, w którym strona zobowiązana do świadczenia charakterystycznego dla umowy ma miejsce zwykłego pobytu.

Nie budzi wątpliwości Sądu Apelacyjnego, iż chodzi o miejsce pobytu w chwili zawarcia umowy lub spełnienia świadczenia charakterystycznego dla umowy oraz to, że świadczeniem charakterystycznym dla umowy pożyczki jest przeniesienie przez pożyczkodawcę na własność biorącego pożyczkę określonej ilości pieniędzy, albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a dla umowy zlecenia dokonanie określonej czynności prawnej dla dającego zlecenie.

W obu przypadkach miejscem zwykłego pobytu osoby zobowiązanej do takiego świadczenia charakterystycznego była Polska, a zatem Sąd polski posiada jurysdykcję co do roszczeń wywodzonych z umowy z 21.10.2009 r. zgodnie z art. 7 ust. 1 a i c rozporządzenia UE nr 1215/2012.

Rozważenia zatem wymagało jakie jest miejsce wykonania zobowiązania z umowy pożyczki zawartej według twierdzeń powoda latem 2007 r., a także jaki był charakter tego roszczenia.

Sąd Apelacyjny nie podziela stanowiska Sądu pierwszej instancji, iż roszczenie powoda o zapłatę kwoty 70.000 zł ma charakter roszczenia wekslowego.

Odpowiedzialność wekslowa określona jest w przepisach 43-54 w zw. z art. 102 ustawy z 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe, przy czym zgodnie z art. 47 Prawa wekslowego zobowiązania wekslowe może dochodzić na drodze sądowej.

Taki tryb dochodzenia roszczeń wekslowych przewidziany jest w art. 485 § 2 k.p.c., zgodnie z którym sąd wydaje nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym na podstawie oryginału weksla należycie wypełnionego, którego prawdziwość i treść nie nasuwają wątpliwości.

W niniejszej sprawie powód nie dochodzi roszczeń z weksli w powyższym trybie, nie przedłożył oryginału weksli, lecz ich niepoświadczone fotokopie, a z treści pozwu wynika, że dochodzi roszczeń z umowy pożyczki zawartej „latem 2007 r.". Fotokopie weksli stanowią zatem mają (choć na razie nie stanowią) jedynie dowód, iż umowa pożyczki została zawarta.

Nawet jednak gdyby przyjąć, że powód dochodzi roszczeń wekslowych, to miejsce wykonania zobowiązania wekslowego w rozumieniu art. 7 ust. 1 a i b cyt. Rozporządzenia jest związane z miejscem płatności weksla.

Nie budzi wątpliwości, iż prawa właściwego dla zobowiązań wekslowych nie można poszukiwać w przepisach Rozporządzenia WE o prawie właściwym dla zobowiązań umownych (Rzym I), gdyż zgodnie z art. 2 d Rozporządzenia z zakresu jego stosowania wyłączone są zobowiązania wynikające z weksli.

Prawem materialnym właściwym dla ustalenia miejsce wykonania zobowiązania wekslowego jest zatem art. 79 ustawy Prawo wekslowe, zgodnie z którym skutki zobowiązań osób podpisanych na wekslu określa prawo kraju, w którym osoby te złożyły podpisy na wekslu.

Z treści obu weksli wynika, że podpisy pozwanego zostały złożone w Polsce (we W.), a zatem miejscem wykonania zobowiązania – miejscem płatności jest Polska i to bez względu na to, czy miejscem płatności jest R. czy W..

W ocenie Sądu Apelacyjnego jurysdykcja sądu polskiego związana jest z miejscem wykonania zobowiązania ze stosunku podstawowego – umowy zawartej według twierdzeń powoda latem 2007 r.

Oceny zatem wymagało jakie przepisy prawa materialnego będą miały zastosowanie dla ustalenia miejsca wykonania zobowiązania z umowy zawartej w tej dacie.

W chwili orzekania obowiązuje przepis art. 28 ustawy z 4.02.2011 r. Prawo prywatne międzynarodowe, zgodnie z którym prawo właściwe dla zobowiązania umownego określa Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 593/2008 z 17.06.2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I).

Jednakże w ocenie Sądu Apelacyjnego przepisy tego Rozporządzenia i art. 28 p.p.m. nie mogą mieć zastosowania do umów zawartych przed dniem wejścia w życie tych przepisów.

Takie stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z 29.11.2012 r., sygn. akt II CSK 96/12 wskazując, że do umów zawartych przed dniem wejścia w życie powyższych przepisów mają zastosowanie przepisy obowiązujące uprzednio – w chwili zawarcia umowy.

Przed wejściem w życie powyższych przepisów o prawie właściwym dla zobowiązań umownych decydowały przepisy Konwencji rzymskiej o prawie właściwym dla zobowiązań umownych (Dz. U. RZ. 2008 r., Nr 10, poz. 57). Rzecz jednak w tym, że przepisy tej Konwencji obowiązywały w Polsce od 1.08.2008 r. do 16.02.2009 r. (tak w cyt. orzeczeniu Sądu Najwyższego, sygn. II CSK 96/12).

Oznacza to, że o tym, jakie prawo jest właściwe dla umowy łączącej strony decydują przepisy obowiązujące przed 1.08.2008 r. tj. przepisy ustawy 12.11.1965 r. Prawo prywatne międzynarodowe (Dz. U. Nr 46, poz. 290 ze zm.).

Bez względu na to, jak zakwalifikowana zostanie umowa z 2007 roku – czy jako umowa zlecenia, czy jako umowa pożyczki to prawem właściwym będzie bądź to prawo państwa, w którym w chwili zawarcia umowy ma miejsce zamieszkania przyjmujący zlecenie (art. 27 § 1 pkt 2 p.p.m.) lub prawo państwa, w którym umowa została zawarta (art. 29 p.p.m. – umowa pożyczki).

Oznacza to, że miejsce wykonania zobowiązania zarówno z umowy pożyczki, jak i umowy zlecenia jest określone zgodnie z prawem polskim jako miejsce wykonania świadczenia charakterystycznego dla danej umowy, a więc przeniesienia własności określonej ilości pieniędzy lub dokonania określonej czynności prawnej dla dającego zlecenie. Oba te zobowiązania charakterystyczne dla powyższych umów były wykonane, co jest bezsporne, na terenie Polski.

Wprawdzie art. 7 ust. 1 a i c Rozporządzenia UE nr 1215/2012 nie określa czy jurysdykcja sądu jest związana z miejscem wykonania zobowiązania charakterystycznego dla danej umowy czy z miejscem zobowiązania będącego przedmiotem powództwa, to w ocenie Sądu Apelacyjnego prawidłowa wykładnia art. 7 pozwala na uznanie, że chodzi o miejsce wykonania zobowiązania charakterystycznego dla danej umowy, skoro tak ujęta jurysdykcja jest związana z miejscem wykonania umów w tym przepisie opisanych szczegółowo np. umowy sprzedaży czy umowy usługi.

Powyzsza ocena odnosi się także do umowy z 21.10.2009 r.

Oznacza to, że sądy polskie mają jurysdykcję do rozpoznania roszczeń objętych niniejszym powództwem na podstawie art. 7 ust. 1 a i c Rozporządzenia UE nr 1215/2012.

Z tych przyczyn nie istniała podstawa do odrzucenia pozwu zgodnie z art. 1099 § 1 k.p.c., a zatem zaskarżone postanowienie odpowiada treści tego przepisu.

Zażalenie pozwanego jest zatem bezpodstawne i zgodnie z art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. podlega oddaleniu.

SSA Janusz Kiercz	SSA Lucjan Modrzyk	SSA Grzegorz Stojek
-------------------	--------------------	---------------------